

DUAL TA'LIMGA ASOSLANGAN YANGI O'QUV YILI: NAZARIYA VA AMALIYOT INTEGRATSIYASINING ZAMONAVIY MODELI

Dadaxon Komiljoinovich Nasriddinov
O'zbekiston Respublikasi FVV Akademiyasi

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasida oliy ta'lim tizimida dual ta'lim modelini joriy etishning dolzarbligi, yangi 2026/2027-o'quv yilida ushbu tizim asosida ta'lim jarayonini tashkil etishning ustuvor yo'nalishlari hamda uning kasbiy kompetensiyaga ega mutaxassislar tayyorlashdagi ahamiyati tahlil qilingan. Shuningdek, Favqulodda vaziyatlar vazirligi Akademiyasi hamda Moskva muhandislik-fizika instituti Milliy tadqiqot yadro universitetining Toshkent filiali o'rtasidagi hamkorlik misolida dual ta'limni tashkil etishning zamonaviy modeli yoritilgan.

Kalit so'zlar: dual ta'lim, yangi o'quv yili, oliy ta'lim, innovatsion ta'lim, amaliy mashg'ulot, laboratoriya, radiatsion xavfsizlik, kasbiy kompetensiya, xalqaro hamkorlik.

Kirish. Bugungi kunda dunyoning rivojlangan davlatlari tajribasi shuni ko'rsatmoqdaki, ta'lim sifati nafaqat nazariy bilimlar bilan, balki ta'lim oluvchilarning amaliy tayyorgarligi darajasi bilan ham baholanadi. Shu bois oliy ta'lim tizimida nazariya va amaliyotni uyg'unlashtirgan dual ta'lim modeli tobora keng qo'llanilmoqda.

O'zbekistonda ham so'nggi yillarda oliy ta'lim tizimini xalqaro standartlarga moslashtirish, ishlab chiqarish va ta'lim integratsiyasini kuchaytirish, mehnat bozorining zamonaviy talablariga javob beradigan yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. 2026/2027-o'quv yilidan boshlab qator ta'lim yo'nalishlarida dual ta'lim mexanizmlarini keng joriy etish ushbu islohotlarning amaliy ifodasi hisoblanadi.

Dual ta'lim — bu nazariy o'qitish va amaliy faoliyatning yagona ta'lim jarayoniga integratsiyalashgan shakli bo'lib, unda talaba yoki kursant ta'lim muassasasida olgan bilimlarini korxona, tashkilot yoki ilmiy laboratoriyalarda mustahkamlaydi.

Mazkur tizimning asosiy afzalliklari nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar bilan mustahkamlash, zamonaviy texnologiyalar bilan ishlash tajribasini shakllantirish, ishlab chiqarish muammolarini hal qilish ko'nikmalarini rivojlantirish, bitiruvchilarning mehnat bozoriga tez moslashishini ta'minlash, ta'lim sifati va samaradorligini oshirishlardan iborat.

Shu jihatdan dual ta'lim bugungi zamonaviy oliy ta'lim tizimining eng samarali modellaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda.

2026/2027-o‘quv yilida dual ta’limni rivojlantirish doirasida o‘quv rejalari va fan dasturlarini amaliyot ehtiyojlari asosida takomillashtirish, zamonaviy laboratoriyalar va simulyatsion markazlardan keng foydalanish, korxona va tashkilot mutaxassislarini o‘quv jarayoniga jalb etish, ishlab chiqarish amaliyotlari hajmini kengaytirish, raqamli texnologiyalar va sun’iy intellektni ta’lim jarayoniga tatbiq etish, xalqaro tajribalarni o‘rganish va joriy etish ustuvor yo‘nalishlarni amalga oshirish maqsadga muvofiqdir.

Favqulodda vaziyatlar tizimi yuqori mas’uliyat, tezkor qaror qabul qilish va amaliy tayyorgarlikni talab qiladigan sohalaridan biridir. Shu sababli bu yo‘nalishda dual ta’lim modelining joriy etilishi alohida ahamiyat kasb etadi.

“Radiatsion, kimyoviy va tibbiy-biologik muhofaza” hamda “Inson va atrof-muhitning radiatsion xavfsizligi” yo‘nalishlarida tahsil olayotgan kursant va magistrantlar uchun radiatsion monitoring laboratoriyalari, dozimetriya markazlari, yadro fizikasi laboratoriyalari, simulyatsion trenajyorlar, favqulodda vaziyatlarni modellashtirish markazlari, zamonaviy diagnostika uskunalari asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlar kasbiy tayyorgarlik sifatini sezilarli darajada oshiradi.

Yangi o‘quv yilining muhim jihatlaridan biri xalqaro ta’lim muassasalari bilan hamkorlikni kengaytirishdir. Xususan, Favqulodda vaziyatlar vazirligi Akademiyasi hamda Moskva muhandislik-fizika instituti Milliy tadqiqot yadro universitetining Toshkent filiali o‘rtasida yo‘lga qo‘yilgan hamkorlik dual ta’limning zamonaviy modelini shakllantirishga xizmat qilmoqda.

Hamkorlik doirasida qo‘shma o‘quv dasturlari ishlab chiqilmoqda, laboratoriya mashg‘ulotlari tashkil etilmoqda, professor-o‘qituvchilar malaka oshirmoqda, ilmiy tadqiqotlar amalga oshirilmoqda, xalqaro konferensiyalar o‘tkazilmoqda, grant loyihalari ishlab chiqilmoqda, Scopus va Web of Science jurnallari uchun qo‘shma ilmiy maqolalar tayyorlanmoqda.

Dual ta’limga asoslangan yangi o‘quv yili oliy ta’lim tizimini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqishda muhim omil hisoblanadi. Mazkur model nazariy bilimlarni amaliy tajriba bilan uyg‘unlashtirish orqali ta’lim oluvchilarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga, ularni zamonaviy ishlab chiqarish va xizmat ko‘rsatish sohalarida talablariga mos ravishda tayyorlashga xizmat qiladi.

Favqulodda vaziyatlar vazirligi Akademiyasi faoliyatida dual ta’limning joriy etilishi, ayniqsa radiatsion, kimyoviy va tibbiy-biologik muhofaza hamda radiatsion xavfsizlik yo‘nalishlarida xalqaro hamkorlikni kengaytirish, zamonaviy laboratoriya va simulyatsion texnologiyalarni qo‘llash orqali ta’lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Kelgusida dual ta’lim tizimini yanada rivojlantirish, ilm-fan, ta’lim va ishlab chiqarish integratsiyasini mustahkamlash, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish hamda xalqaro tajribalarni o‘zlashtirish O‘zbekiston oliy ta’lim tizimining raqobatbardoshligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bu esa

mamlakatimizning innovatsion rivojlanishi va yuqori malakali kadrlar tayyorlash strategiyasini muvaffaqiyatli amalga oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 3-apreldagi PQ-123-son “Favqulodda vaziyatlar sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori.
2. O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi O‘RQ-637-son “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni.
3. O‘zbekiston Respublikasining 2021-yil 21-dekabrdagi O‘RQ-737-son “Favqulodda vaziyatlar to‘g‘risida”gi Qonuni.
4. Moskva muhandislik-fizika instituti Milliy tadqiqot yadro universitetining Toshkent filiali va O‘zbekiston Respublikasi Favqulodda vaziyatlar vazirligi Akademiyasi o‘rtasida hamkorlik to‘g‘risidagi Memorandum. – Toshkent, 2026.